

נחל ערוגות

עונה מומלצת: כל השנה (למעט ימים חורפיים בהם קיימת סכנת שטפונות)

התאמת המסלול: לכל המשפחה

קושי המסלול: בינוני.

אורך המסלול: כארבעה קילומטרים

משך המסלול: כשעתיים-שלוש

מפה: מפת סימון שבילים מספר 8, "צפון מדבר יהודה וים המלח"

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2009)

הגעה מהמרכז: נסיעה לירושלים וממנה לים המלח. לפני קיבוץ עין גדי ישנה פנייה משולטת ברורה אל שמורת עין גדי, חניון נחל דויד ובית ספר שדה עין גדי. ממש לפני מגרש החניה של נחל דויד ישנה פנייה משולטת שמאלה לנחל ערוגות. הכביש הצר מתפתל משך כמה קילומטרים בין מטעי קיבוץ עין גדי וחולפת גם על פני בית הכנסת העתיק ומפעל המים המינרליים. חונים בחניון שבשולי השמורה.

הכניסה לשמורה כרוכה בתשלום. השמורה פתוחה מדי יום מ-8:00 עד 17:00 (בחורף עד 16:00). אסור להתחיל

את המסלול אחרי השעה 14:00.

- **ציוד נדרש:** נעלי הליכה טובות, כשלושה ליטרים מים לאדם, כובע, קרם הגנה מהשמש.
- **האכילה בשמורה אסורה ולכן מומלץ לסעוד לפני הכניסה אליה;** הכנסת בעלי חיים אסורה.

בשולי המקום הכי נמוך בעולם נמצאת אחת משמורות הטבע המיוחדות ביותר בארץ ואולי בעולם - נאת המדבר של עין גדי. המקום משלב נופי מדבר דרמטיים וצחיחים עם שפעת מים זורמים וירק, חי בר ענפים ושרידיים ארכיאולוגיים מרתקים. במשורת הטבע עין גדי מסלולים רבים ושונים. לאורך נחל ערוגות ישנו מסלול מעגלי, קל יחסית.

משמעויות שונות ישנן לשם עין גדי. יש הטוענים כי כך נקרא המקום משום שבימי קדם נהגו הרועים להביא לכאן את עדריהם וכאן נולדו הגדיים. לפי סברה אחרת, מדובר דווקא בגדיי היעלים, שנהגו ועודם נוהגים להתרכז סביב מקורות המים. לפי אחרים, השם עין גדי בא לרמז על פעולת הגדיד - קטיף התמרים, שהיו ועודם אחד הגידולים העיקריים באזור. ישנה גם סברה כי מקור השם בגד, בסוד, הקשור לגידול נוסף שהיה כאן ואינו עוד; האפרסמון, שהיה אחד הבשמים הנחשקים ביותר של העולם הקדום. אגב, גם למי שסבור שהוא מכיר את הנחל מביקורים קודמים צפויה הפתעה שבגילוי. סחף השטפונות העז משנה מידי פעם את פני הנחל לחלוטין. סלעי ענק נסחפים, ברכות מים מתמלאות בסחף והצמחייה משנה את מקומה.

המסלול מתחיל בנקודה שבה ערוץ נחל ערוגות (הקרוי כך על שום ערוגות בושם האפרסמון שגודל כאן לפנים) מותיר מאחוריו את המצוקים הנישאים וזורם בדלתא של ערוצונים אל ים המלח. הולכים בכיוון ההפוך בעקבות סימון השבילים האדום שמתחיל מעבר לדלפק הכניסה לשמורה, במעלה הנחל. ככל שמתקדמים נכנסים אל תוככי המדבר. הערוץ הקניוני הולך וסוגר על הערוץ ומעל מתנשאים מצוקים שגובהם קרוב ל-600 מטר. שכבות הסלע השונות מתארות כספר פתוח את ההיסטוריה הגיאולוגית של האזור. כל עוד ניתן, מומלץ לפנות מהשביל

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום ומתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

האדום שמאלה וללכת בשביל שמסומן בצבע כחול, הצמוד למקום זרימת המים. לעתים צריך לדלג מעל פלגים קטנים. השביל שמסומן בצבע כחול מתפצל מדי פעם מהשביל המרכזי, שמסומן בצבע אדום. בכמה נקודות ההליכה בו אסורה, ואז אין ברירה אלא לעבור לאחר. הוא מסתיים בנקודה שבה הערוץ נחסם על ידי קיר סלע בן כמה מטרים, שמעליו נופל מפל הנקרא "המפל הנסתר". מהמפל אפשר לעשות את הדרך חזרה במסלול העילי, המסומן אדום, הנמשך על גדתו הצפונית של הערוץ ומעליו.

שפע מראות מיוחדים צפויים בדרך. ראשית - זרימת מים עזה ומעיינות צוננים. בעונת החורף והאביב ניתן לראות כיצד פורצים בשפיעה עזה מים חיים מבין שכבות הסלע. המים מבטיחים את שגשוג הצמחייה המגוונת, שכוללת מינים רבים שמקורם באפריקה. אלו טיפסו מדרום לאורך השבר הסורי-אפריקני והתאקלמו במקום. עבור חלקם, עין גדי מהווה גבול תפוצה צפוני עולמי. רוב רובה של הצמחייה גדלה בסמוך למים. המדרונות צחיחים יחסית, והצמחים שגדלים בהם שונים מחבריהם שבערוץ ומותאמים היטב לתנאי המדבר הקשים. לאורך המסלול נמצאות פינות רבות שבהן כדאי לעצור ולהשקיף על הנוף או לשכשך רגליים במים. אם קשובים לסביבה, גדולים הסיכויים שנזכה לצפות בחיי הבר שבמקום; שפני סלע סועדים על שיח סלבדורה פרסית, יעלים יורדים מההרים כדי לשתות בנחל או לרעות, שחור זנב מעופף בין הסלעים ומטלטל את זנבו, טריסטרמית שמשמיעה שירתה, עורב קצר זנב דואה מצד אחד של הקניון לצדו האחר ועוד. ישנם גם סיכויים לראות עופות דורסים ובעלי חיים נדירים יותר.

לצד הטבע המתפרץ קיימת בעין גדי גם היסטוריה אנושית ממושכת. בדרך רואים שרידי אמות מים ומדרגות חקלאיות. אפשר לבקר בבית הכנסת הקדום, שבו רצפת פסיפס מעניינת הכוללת כתובות בעברית וארמית. הכניסה לאתר כרוכה בתשלום נוסף, אך ניתן לקנות גם כרטיס כניסה משולב לשני האתרים.

עודכן בתאריך 7.11.2011

כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון